

อกนิษฐ์ โพธิ์ศรี, วัชรวิทย์ วัฒนรัตน์ และ ปณิธิ ธรรมวิริยะ

ทีมเฝ้าระวังสอบสวนเคลื่อนที่เร็ว สำนักโรคระบาดวิทยา Surveillance Rapid Response Team (SRRT), Bureau of Epidemiology

✉ outbreak@health.moph.go.th

สถานการณ์การเกิดโรคประจำสัปดาห์ที่ 29 ระหว่างวันที่ 20 - 26 กรกฎาคม 2557 สำนักโรคระบาดวิทยาได้รับรายงานและตรวจสอบข้อมูลเฝ้าระวังทางระบาดวิทยา พบโรคและเหตุการณ์ที่น่าสนใจ ดังนี้

สถานการณ์ภายในประเทศ

1. ผู้ป่วยไข้เลือดออกเสียชีวิต 1 ราย จังหวัดแม่ฮ่องสอน
ผู้ป่วยหญิง อายุ 11 ปี ขณะป่วยอยู่ที่หมู่ 1 บ้านทุ่งแล้ง ตำบลแม่คง อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีโรคประจำตัวเป็นอัลฟา-ธาลัสซีเมีย เริ่มป่วยวันที่ 14 ก.ค. 2557 มีไข้ต่ำๆ วันที่ 17 ก.ค. 2557 มีไข้สูง ไอ เจ็บคอ รับการรักษาที่แผนกผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลแม่สะเรียง แพทย์วินิจฉัย Acute bronchitis วันที่ 18 ก.ค. 2557 ผู้ป่วยมีไข้สูง อุณหภูมิ 39-40 องศาเซลเซียส ปวดศีรษะ และหนาวสั่น ผลการตรวจนับความสมบูรณ์ของเลือด เม็ดเลือดขาว 7,700 เซลล์ต่อลูกบาศก์มิลลิเมตร ความเข้มข้นของเลือด 28.9% เกล็ดเลือด 876,000 เซลล์ต่อลูกบาศก์มิลลิเมตร Tourniquet test ให้ผลเป็นลบ แพทย์วินิจฉัย Influenza และสงสัย Dengue fever แพทย์รับไว้เป็นผู้ป่วยในโรงพยาบาลแม่สะเรียง ระหว่างที่รักษาตัว (วันที่ 18 - 22 ก.ค. 2557) ผู้ป่วยมีเลือดกำเดาไหล 2 วันแล้วหยุดเอง วันที่ 22 ก.ค. 2557 หายใจเร็ว หอบเหนื่อย แพทย์จึงย้ายเข้ารักษาที่หอผู้ป่วยวิกฤต และวินิจฉัย Dengue Shock syndrome grade III, UGIH, Acute renal failure, Upper GI Bleeding และส่งต่อการรักษาที่โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ ผลตรวจทางห้องปฏิบัติการ พบ เม็ดเลือดขาว 9,540 เซลล์ต่อลบ.มม. ความเข้มข้นของเลือด 39.8% เกล็ดเลือด 51,000 เซลล์ต่อลบ.มม. DF Ab Rapid Test IgM + IgG ให้ผลเป็นบวก วันที่ 24 ก.ค. 2557 ผู้ป่วยมีอาการ Pulmonary edema, Acute renal failure with electrolyte imbalance, Metabolic acidosis, Hypocalcemia ต่อมาผู้ป่วยเสียชีวิตลง แพทย์วินิจฉัยสุดท้าย Dengue Shock syndrome with multiorgan failure การควบคุมป้องกันโรค มีการประชุม War room ใช้เลือดออกระดับอำเภอ ตำบล โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ประชาสัมพันธ์ให้ผู้ป่วย ผู้มีอาการในพื้นที่ระบาดเข้ารับการรักษาโดยเร็ว ทั้งนี้ได้เตรียมระบบคัดกรอง วินิจฉัย การรักษาที่รวดเร็ว การทำ Dead case conference ผู้ป่วยเสียชีวิตด้วยไข้เลือดออก เพื่อสรุปบทเรียน และจัดทำมาตรการที่เหมาะสม เน้นความสำคัญในการดูแลรักษาประชาชนในพื้นที่เสี่ยง

2. การระบาดของโรคอาหารเป็นพิษในค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหารโรงเรียนแห่งหนึ่ง ตำบลเกษตรวิสัย อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ผู้ป่วยรายแรกเริ่มป่วยวันที่ 18 ก.ค. 2557 เวลา 18.30 น. รายสุดท้ายเริ่มป่วยวันที่ 21 ก.ค. 2557 โดยช่วงป่วยวันที่ 20 ก.ค. 2557 รับการรักษาที่โรงพยาบาลเกษตรวิสัย แผนกผู้ป่วยนอก 8 ราย ด้วยอาการปวดท้อง ถ่ายเหลว และถ่ายเป็นน้ำ บางรายมีอาการอาเจียนร่วมด้วย เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลเกษตรวิสัยไปตรวจรักษาและจ่ายยาที่โรงเรียนอีก 20 ราย กินยาเอง 24 ราย และไม่ได้รักษา 6 ราย ค้นหาผู้ป่วยเพิ่มเติมในโรงเรียนระหว่างวันที่ 15 - 22 ก.ค. 2557 พบผู้ป่วยเป็นนักศึกษาวิชาทหารทั้งสิ้น 58 ราย อัตราป่วยร้อยละ 8.23 อายุระหว่าง 15 - 20 ปี เฉลี่ย 17 ปี เมื่อจำแนกอัตราป่วยตามชั้นปี พบว่านักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 2 มีอัตราป่วยสูงสุดร้อยละ 10.45 รองลงมา ชั้นปีที่ 3 (9.45) และชั้นปีที่ 1 (5.63) รวบรวมตัวอย่างอุจจาระผู้ป่วย 24 ราย พบเชื้อ *Vibrio parahaemolyticus* 5 ราย ตัวอย่างอุจจาระแม่ครัว 21 ราย ผลการตรวจ ไม่พบเชื้อแบคทีเรียก่อโรค ตัวอย่างสิ่งแวดล้อมในโรงอาหารและบริเวณประกอบอาหาร 15 ตัวอย่าง ผลการตรวจพบเชื้อ *V. parahaemolyticus* 1 ตัวอย่าง คือ ฟันครั้มที่ใช้ในการเตรียมประกอบอาหาร ตัวอย่างอาหาร น้ำจำนวน 3 ตัวอย่าง คือ ลูกชิ้นหนึ่ง น้ำจิ้ม จากแม่ค้าที่นำมาขาย น้ำดื่มจากโรงอาหาร และน้ำส้มเกล็ดหิมะ ผลการตรวจไม่พบเชื้อแบคทีเรียก่อโรค จากการติดตามผู้ป่วยจนถึงวันที่ 23 ก.ค. 2557 ทุกรายอาการดีขึ้นและหายเป็นปกติ ไม่มีผู้ป่วยรายใหม่ จากการสอบสวนโรคทราบว่าค่ายฝึกนักศึกษาวิชาทหารจัดกิจกรรมเข้าค่ายระหว่างวันที่ 15 - 25 ก.ค. 2557 มีนักศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอเกษตรวิสัย ปทุมรัตน์ และ สุวรรณภูมิ รวม 11 โรงเรียน เป็นชั้นปีที่ 1 (248 คน) ชั้นปีที่ 2 (220 คน) ชั้นปีที่ 3 (201 คน) ครูฝึกทหาร (6 คน) ครูประจำโรงเรียน (34 คน) นักศึกษาวิชาทหารทุกคนพักค้างคืนที่โรงเรียนและรับประทานอาหารที่โรงอาหารของโรงเรียน โดยทางโรงเรียนจ้างเหมาแม่ค้าที่จำหน่ายอาหารในโรงเรียน 21 คน มาเป็นแม่ครัว นักศึกษาวิชาทหารทุกคนรับประทานอาหารที่ทางโรงเรียนและหน่วยฝึกอบรม

จัดให้ทั้ง 3 มื้อ มีเมนูอาหารทะเลซึ่งอาจเป็นตัวนำเชื้อมาปนเปื้อนในถังแช่อาหารสด คือ ผักปลาหมึกมื่อเย็น วันที่ 17 ก.ค. และผักคะน้าปลาหมึก มื่อเย็นวันที่ 18 แต่ในวันที่ 19 มื่อเช้า มีเมนูอาหารที่คิดว่าน่าจะปนเปื้อนและเป็นสาเหตุของการระบาด คือ ลาบก๊วย ซึ่งกินกับผักดิบ โดยคาดว่าสาเหตุของการปนเปื้อนเกิดจากการแช่อาหารทะเลสดไว้รวมกับเนื้อสัตว์ประเภทอื่นๆ และผักดิบ (ในการแช่อาหารสดจะมีทั้งผักและเนื้อสัตว์รวมไว้ในถังเดียวกัน) และการพบเชื้อบนแคร่ไม้ที่ใช้เตรียมอาหารแสดงให้เห็นว่ามีเชื้อ *V. parahemolyticus* ปนเปื้อนอยู่ในสิ่งแวดล้อมบริเวณประกอบอาหารจริง จึงมีโอกาสปนเปื้อนลงสู่อาหารมือใดก็ได้ โดยมีเชื้อที่มีความเสี่ยงสูง คือ มื่อที่มีอาหารที่ไม่ผ่านความร้อน กิจกรรมควบคุมโรค มีการให้สุขศึกษาเรื่องโรคและการป้องกันโรคอาหารเป็นพิษ สุวิทยาสถาบันบุคคลแก่นักศึกษาวิชาทหารสำรวจและแนะนำด้านสุขาภิบาลอาหาร สุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม แก่ผู้ประกอบการอาหาร แม่ครัว ให้ข้อเสนอแนะผู้ประกอบการอาหารล้างทำความสะอาดโรงอาหารและสถานที่ประกอบอาหารทุกวัน ติดตามเฝ้าระวังโรคและค้นหาผู้ป่วยรายใหม่ทุกวัน โดยประสานกับครูฝึก ให้มีการคัดกรองนักศึกษาวิชาทหารหน้าเสาธงทุกวัน

3. การระบาดของโรคอาหารเป็นพิษ จังหวัดเชียงใหม่ พบผู้ป่วย 21 ราย เป็นชาย 14 ราย หญิง 7 ราย อายุระหว่าง 7 - 12 ปี อายุเฉลี่ย 10 ปี เป็นนักเรียนในโรงเรียนแห่งหนึ่ง ต.ออนใต้ อ.สันกำแพง พบผู้ป่วยรายแรกวันที่ 22 ก.ค. 2557 เริ่มมีอาการปวดท้องบิด ถ่ายเป็นน้ำ คลื่นไส้ อาเจียน เวลา 20.00 น. รับการรักษาที่โรงพยาบาลแม่ออน และรายสุดท้ายเริ่มป่วย วันที่ 23 ก.ค. 2557 เวลา 24.00 น. ผู้ป่วยส่วนใหญ่มีอาการปวดท้อง (ร้อยละ 100) อาเจียน (ร้อยละ 90.47) ถ่ายเหลว (ร้อยละ 90.47) เป็นไข้ (ร้อยละ 42.85) แพทย์ให้ยา Norfloxacin 1x2 pc และรักษาตามอาการ แพทย์วินิจฉัย Food poisoning เก็บตัวอย่างอุจจาระผู้ป่วย 3 ตัวอย่าง Swab มีด 1 ตัวอย่าง และเชิง 1 ตัวอย่าง ส่งศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ที่ 1 เชียงใหม่ อยู่ระหว่างการตรวจ ประวัติเสี่ยง ผู้ป่วยรับประทานข้าวมันไก่มื้อกลางวันของวันที่ 22 ก.ค. 2557 เวลา 11.40 น. โดยทางโรงเรียนสั่งมาจากร้านประจำ ทำส่งเป็นหม้อ เริ่มทำเวลา 04.00 น. และส่งให้ทางโรงเรียนเมื่อเวลา 09.00 น. จากการสอบถามผู้ปรุงอาหารพบว่าวัตถุดิบเนื้อและเลือดไก่ ซื้อมาจากร้านจำหน่ายไก่สดในตลาดเมืองใหม่ อำเภอเมืองเชียงใหม่ โดยเนื้อไก่ที่นำมาปรุงซื้อมาจากตลาดสดที่มีความเชื่อมโยงกับการระบาดของอาหารเป็นพิษจากข้าวมันไก่หลายเหตุการณ์ในจังหวัดเชียงใหม่ช่วงก่อนหน้านี้ จากข้อมูลที่ผ่านมาทราบว่าร้านเจ้าเดียวกันที่เคยเกิดเหตุการณ์ในภาคเมืองใหม่ จะมีการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ไก่สด ชิ้นส่วนไก่และเลือดไก่ ซึ่งร้านนี้มีห้องแช่เย็นของร้าน โดยมีการรับเลือดไก่ ชิ้นส่วนไก่ จากบริษัท A และบริษัท B (สระบุรี) บริษัท C (ลพบุรี)

และไก่ทั้งตัว ชิ้นส่วนไก่ เลือดไก่ โดยรับมาจากบริษัทในพื้นที่เชียงใหม่ด้วย ทางพื้นที่ได้มีการออกสอบสวนโรคและการค้นหาผู้ป่วยในครอบครัวและชุมชน พบว่า มีนักเรียนป่วยเพิ่มเติม คัดกรองสุขภาพเด็กป่วยและรักษาตามอาการ

สถานการณ์ต่างประเทศ

1. การระบาดของโรคไข้เลือดออกอีโบลา ข้อมูลจากองค์การอนามัยโลกรายงาน ณ วันที่ 24 กรกฎาคม 2557 รายงานผู้ป่วยจากโรคไข้เลือดออกอีโบลาในภูมิภาคแอฟริกาตะวันตก 3 ประเทศ ได้แก่ สาธารณรัฐกินี เซียร์ราลีโอน และไลบีเรีย รวม 1,093 ราย เสียชีวิต 660 ราย ดร.หลุยส์ ซามโบ ผู้อำนวยการองค์การอนามัยโลกประจำภาคพื้นแอฟริกา ได้เดินทางไปประเทศทั้งสาม เพื่อทบทวนมาตรการในการรับมือกับโรคระบาดและหาวิธีการที่ดีที่สุดในการควบคุมการระบาดของโรค ตัวแทนองค์การอนามัยโลกได้กระตุ้นให้เจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุขดำเนินการอย่างเคร่งครัดตามมาตรการในการตอบสนองการระบาด ซึ่งรวมถึงการมีส่วนร่วมของชุมชน การติดตามผู้สัมผัส การข้ามพรมแดน และการประสานงาน ในประเทศเซียร์ราลีโอน พบแพทย์ซึ่งเป็นหนึ่งในหัวหน้าทีมรักษาผู้ป่วยอีโบลาคือต้องนอนโรงพยาบาลเนื่องจากเกิดการติดเชื้อไวรัสอีโบลามีพยาบาลเสียชีวิตแล้ว 3 ราย ทำให้มีการเรียกร้องให้มีการย้ายหอผู้ป่วยอีโบลากลับไปนอกโรงพยาบาลและโอนให้ทีมแพทย์จาก Medecins Sans Frontiers (MSF) เป็นผู้ดูแลแทน

2. การระบาดของโรคไข้สมองอักเสบจากเชื้อไวรัสเจอีในประเทศอินเดีย พบผู้ป่วย 11 ราย เสียชีวิต 1 ราย โดยผู้เสียชีวิตเป็นเพศหญิง อายุ 10 ปี อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน Sippi ทางตอนเหนือของอำเภอ Subansiri ซึ่งเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลประจำรัฐ Arunachal และเสียชีวิตในวันอังคารที่ 24 กรกฎาคม 2557 สำหรับผู้ป่วยอีก 11 รายนั้น มีอายุระหว่าง 1-14 ปี และ 18 ปี ผู้ป่วยส่วนใหญ่ได้รับการรักษาในโรงพยาบาลประจำรัฐ Arunachal ขณะที่ผู้ป่วยอีก 2 ราย รักษาในโรงพยาบาลวิทยาลัยการแพทย์ Guwahati ในรัฐ Assam โครงการควบคุมโรคนำโดยแมลง Delhi-based National Vector Borne Disease Control Programme (NVBDCP) ในเมือง Delhi ได้สนับสนุนชุดทดสอบเชื้อไวรัสเจอีให้กับรัฐอย่างเร่งด่วน เพื่อช่วยในการทดสอบทางห้องปฏิบัติการและยืนยันผลการติดเชื้อไวรัสเจอี กระทรวงสาธารณสุขและสวัสดิการครอบครัวได้แจ้งเตือนวิธีการป้องกันการแพร่กระจายโรค แนะนำให้มีการกำจัดแหล่งน้ำนิ่ง ซึ่งเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ยุงพาหะนำโรค จากรายงานผู้ป่วยในปี 2556 ในระหว่างเดือนมิถุนายนถึงสิงหาคม พบผู้ป่วย 14 รายในรัฐ Assam โดยการรายงานผู้ป่วยโรคไข้สมองอักเสบครั้งแรกเกิดขึ้นในปี 2553 พบผู้ป่วยจำนวน 10 ราย